

staatsbosbeheer

Grote grazers in de Oostvaardersplassen

Hoe zorgt Staatsbosbeheer voor de herten, wilde paarden en runderen?

In de Oostvaardersplassen grazen enkele duizenden grote grazers in het wild. Konikpaarden, edelherten en Heckrunderen leven er van wat het landschap biedt, en bepalen op hun beurt weer voor een groot deel hoe dat landschap zich vormt. Hierbij gaat de natuur zo veel mogelijk onbelemmerd haar gang.

In deze folder leest u hoe Staatsbosbeheer omgaat met de grote grazers in de Oostvaardersplassen.

Alles hangt met elkaar samen

De Oostvaardersplassen is dankzij haar enorme soortenrijkdom een belangrijke 'kraamkamer' voor de natuur van ons land en een schakel in internationale trekroutes. Watervogels vinden hier een noodzakelijke rustplek op hun trek

tussen het hoge noorden en Afrika. De grazers in dit terrein vervullen een belangrijke rol in dit geheel. Iedere soort heeft zijn functie. Zonder het grazen van de grote hoefdieren, kunnen de ganzen geen plek vinden. Zonder ganzen groeit het moeras dicht en verdwijnen de moerasvogels. De dieren zijn dus van elkaar afhankelijk en hebben invloed op elkaar. Zo ontstaat een landschap waarin leven mogelijk is voor vele dier- en plantensoorten. De Oostvaardersplassen herbergt onder meer talrijke vogelsoorten, waaronder zelfs de zeearend die hier sinds 2006 broedt.

Kringloop van het leven

Het ritme van de seizoenen en de natuurlijke kringloop van het leven zijn bepalend voor de omstandigheden voor alle dieren in de natuur, dus ook voor de grazers in de Oostvaardersplassen. Het late voorjaar en de zomer staan in het teken

van overvloed en jong leven. Kalveren, veulens en volwassen dieren laten zich het gras goed smaken in deze tijd. Zij eten zich zo vol mogelijk om vetreserves op te bouwen voor moeilijkere tijden gedurende de winter.

Het vroege najaar wordt gedomineerd door hormonen: eind september, begin oktober is de tijd van de hertenbronst. Opgewonden mannetjes proberen indruk te maken op de hinds in de hoop dat zij bereid zijn tot paren. De dames maken wat dat betreft in de Oostvaardersplassen de dienst uit.

Als de winter inzet worden alle dieren in de natuur, ook de grazers, op de proef gesteld. Het voedselaanbod loopt geleidelijk terug naar mate het kouder wordt en de dieren passen hun gedrag aan en proberen zoveel mogelijk energie te sparen. Rust is hierbij van groot belang. Ook zullen ze hun in de zomer opgebouwde vetreserves moeten aanspreken om de winter goed door te komen. Vooral het einde van de winter, februari en maart, is een moeilijke periode. De dood ligt op de loer en voedsel laat nog op zich wachten, terwijl de dieren hun reserves voor het grootste deel verbruikt hebben. Hier vindt natuurlijke selectie plaats: de zwakste dieren sterven, de sterke dieren overleven. Als de zon weer krachtiger wordt en het gras begint te groeien begint de kringloop weer van voren af aan.

Vroeg reactief beheer

Wat is de rol van de mens als beheerder in een systeem waarin de natuur zo veel mogelijk op eigen benen staat?

Simpel gezegd bepaalt het ritme van de natuur hier de mate waarin de mens ingrijpt. Het voorkomen van lijden staat hierbij voorop. Boswachters van Staatsbosbeheer maken dagelijks hun ronde door het gebied om de dieren in de gaten te houden. Treffen zij dieren aan die gewond zijn of waarvan ingeschat wordt dat zij weinig kans hebben om te overleven, dan wordt zo'n dier direct geschoten. Dit gebeurt volgens een strikt protocol; het Protocol Vroeg Reactief Beheer. Daarbij letten ze op de lichamelijke conditie en het gedrag van het dier en op omstandigheden als het weer en de hoeveelheid voedsel en beschutting in het gebied. Dieren moeten de kans krijgen om zoveel mogelijk hun natuurlijke gedrag te vertonen: zoals bijvoorbeeld voedsel zoeken en beschutting opzoeken als de weersomstandigheden daarom vragen.

Onafhankelijk dierenarts Henk Luten staat het team van Staatsbosbeheer in de Oostvaardersplassen bij: "Als dierenarts werk ik hier al vijftien jaar. Ik kijk naar de gezondheid en het welzijn van de dieren en geef advies over het beheer." Ook als het om afschot gaat, gaat Luten vaak mee.

Beschutting

Beschutting is in de winter essentieel voor het welzijn van de dieren om zuinig om te gaan met vetreserves. Om de kuddes grazers de kans te geven de beschutting op te zoeken, stellen we in de wintermaanden een aantal bosgebieden open voor de dieren. Het gaat om een deel van het Oostvaardersbos en Kotterbos en om de Driehoek (zie kaart). Dit heeft voor het publiek gevolgen voor de toegang tot deze gebieden want in deze periode moeten de dieren rust houden om energie te sparen.

Daarnaast zijn er in 2010 op verschillende plekken schuilrichels aangelegd voor de dieren. De schuilrichels (circa 1.200 meter) zijn onder andere aangelegd ter hoogte van het Kotterbos en bij de Driehoek.

Niet bijvoeren

Staatsbosbeheer voert de dieren in de Oostvaardersplassen niet bij. Bijvoeren lijkt een diervriendelijke oplossing, maar het helpt de dieren niet. Bijvoeren leidt niet tot opbouw van extra vet in de winter. Daarnaast leidt bijvoeren in de winter tot agressie tussen dieren. Bijvoeren over een langere periode heeft tot effect dat de kuddes groter worden en dus in de winter te weinig voedsel hebben.

Toegankelijkheid

In het Oostvaardersbos worden sommige wandelpaden afgesloten tot aan het voorjaar. Meer informatie over de openstelling vindt u op www.staatsbosbeheer.nl. De Oostvaarders in Almere is hele dag bereikbaar. De toegang tot de Driehoek is beperkt, maar bezoekers kunnen wel op eigen gelegenheid de vogelkijkhut 'de Schollevaar' bereiken. Op gezette dagen kunnen bezoekers deelnemen aan begeleide excursies in het veld vanaf het Buitencentrum aan de Kitsweg 1 in Lelystad. Meer informatie over data en tijdstippen is te verkrijgen in het Buitencentrum.

Meldpunt

Staatsbosbeheer heeft een meldpunt. Ziet u iets bijzonders in het gebied? Meld het de boswachter via T 0320-254585 (optie 3) of oostvaardersplassen@staatsbosbeheer.nl.

Meer informatie

Actuele informatie, filmpjes, weblog en nog veel meer informatie vindt u op www.staatsbosbeheer.nl in het 'Dossier Oostvaardersplassen'

ICMO

In 2006 is er een onafhankelijke internationale commissie samengesteld met daarin deskundigen op verschillende vakgebieden (o.a. ethiek, beheer, veterinaire). Deze commissie heeft het Staatsbosbeheer geadviseerd over de wijze waarop het beheer van de grazers in de Oostvaardersplassen het beste zou kunnen worden uitgevoerd.

4 Jaar later is deze commissie, in een iets gewijzigde samenstelling opnieuw bij elkaar geweest voor een evaluatie van de uitvoering van het eerdere advies. Uit de evaluatie zijn een aantal verbeteringen voortgekomen die Staatsbosbeheer

direct zoveel mogelijk in het beheer heeft meegenomen. Zo zijn er schuilrichels aangelegd en ingeplant (1.200 m¹), is er gewerkt aan het beschikbaar maken voor de dieren van aanliggende bosgebieden gedurende de winterperiode, en is begonnen met het zo genaamde 'vroeg reactief beheer'. Bij dit beheer worden dieren afgeschoten zodra duidelijk wordt dat zij de winter niet zullen doorkomen, echter nog vóór dat er van eventueel lijden sprake kan zijn.

Van beide ICMO commissies is een rapport verschenen dat te vinden is op de website van Staatsbosbeheer.

